

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

BAHRAJNSKÉ KRÁĽOVSTVO

VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE O KRAJINE

2019

I. Základné ekonomické informácie

---

a) Základná charakteristika hospodárstva

Analýza a predpoklad vývoja hospodárstva:

Bahrajn je krajinou s otvorenou ekonomikou a pomerne liberálnym obchodným prostredím a zrozumiteľnou obchodnou legislatívou.

V dôsledku udalostí tzv. „arabskej jari“ síce ekonomika krajiny utrpela určité straty, avšak postupné upokojovanie situácie vedie k opätovnému oživeniu ekonomických aktivít. Napriek

výzvam väčšinovej šiítskej opozície reprezentovanej stranou Al Wefaq (v súčasnosti rozpustená a zakázaná) na bojkot prebehli zatiaľ posledné parlamentné voľby do dolnej komory parlamentu v novembri 2014 bez väčších násilností a s takmer 52% účasťou.

Bankovníctvo je dôležitou súčasťou bahrajnskej ekonomiky, nakoľko sa krajina snaží byť celosvetovým finančným centrom islamského bankovníctva (veľkým konkurentom je Malajzia). Bahrajnská ekonomika je do značnej miery závislá na Saudskej Arábii, odkiaľ dováža ropu do miestnej rafinérie (cca. 271 tis. barelov denne, z toho 150 tis. je zo spoločného náleziska Abu Safa). Vývoz vlastnej ropy je už minimálny, vyvážajú sa produkty z miestnej rafinérie. V poslednej dobe optimistické očakávania vzbudili informácie z apríla 2018 o nových a bohatých náleziskách bridlicovej ropy, ktoré z krajiny môžu urobiť ropnú veľmoc.

Udalosti „arabskej jari“ v r.2011 výrazne postihli Bahrajn a ochromili ekonomiku Bahrajnu na skoro 5 mesiacov. Masové demonštrácie šiítskej časti obyvateľstva, strety s políciou a následný vstup armády krajín GCC, zavedenie výnimočného stavu odradili ako turistov tak i investorov. Niektoré analýzy odhadujú, že ekonomika Bahrajnu vtedy prišla až o 2 mld. USD (cca 9% HDP).

Oživeniu ekonomiky by mala mimo iného napomôcť aj výhodná pôžička od krajín GCC vo výške 10 mld. USD, ktorá je určená na investície v bezpečnostnej a sociálnej oblasti (výstavba bytov). Podľa štatistických dát zverejnených Central Bank of Bahrain reálny rast HDP v roku 2016 dosiahol hodnotu 2.6%, v r.2017 2.5% a odhad na r.2018 predpokladá rast vo výške 1.7% a v r.2019 je odhad 2.1%.

V krajine pre nezhody medzi vládou a opozíciou neprebíha národný dialóg. Nepokoje sa vyskytujú v obmedzenej miere a s nižšou intenzitou, nenarušujú tak chod krajiny, napr. Veľká cena F1 každoročne prebieha štandardne a bez násilností.

Pripravované projekty a investície:

Jedná sa najmä o projekty financované v rámci GCC ako je napríklad železnica a premostenie so Saudskou Arábiou a Katarom (v súčasnej dobe pozastavené kvôli katarskej kríze). Medzi najväčšie súčasné projekty v krajine je možné zaradiť modernizáciu a rozšírenie kapacity ropnej rafinériei Sitra vo vlastníctve štátnej spoločnosti BAPCO (Bahrain Petroleum Company) v hodnote 4.5 mld USD (predpokladaný termín dokončenia koniec r.2020), projekt hliníkarskej spoločnosti Alluminium Bahrain zameraný na výstavbu novej pece, rozšírenie výrobných linky a výstavbu novej elektrárne v rámci projektu Alba Line 6 v hodnote 3 mld.USD, ako aj projekt Diyar Al Muharraq zameraný na obytnú výstavbu a rozvoj mestských častí v hodnote 3.2 mld.USD (s plánom dokončenia koncom r.2024) a projekt King Abdullah Medical City zameraný na výstavbu zdravotníckeho komplexu, financovaného z grantu saudskoarabského kráľa Abdullaha vo výške 270 mil.USD. Bahrajnská vláda tiež podpísala s Kuvajtským fondom pre arabský ekonomický rozvoj (Kuwait Fund for Arab Economic Development) dohodu o navýšení kapacity elektrickej siete Bahrajnu. Celková modernizácia bahrajnskej elektrickej siete by mala stáť približne 800 mil. USD (Kuvajt prefinancuje 250 mil. USD), na modernizáciu finančne prispievajú aj ďalšie krajiny GCC.

Makroekonomické a finančné ukazovatele:

Získavanie relevantných štatistických údajov v prípade Bahrajnu je problematické a to vzhľadom na to, že zverejňovanie fiškálnych výsledkov bahrajnskými úradmi sa deje aj s niekoľkoročným oneskorením.

Vývoj HDP za posledných 5 rokov (v mld. USD)

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
HDP	33,39	31,13	30,59	32,04	33.81

Zdroj: World Bank, údaje pre rok 2018 sú predbežné

Vývoj štátneho rozpočtu za posledných 5 rokov (v mil. BHD, 1BHD=2,65 USD)

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Príjmy	3100	2177	2097	2062	2300
Výdaje	3557	3682	3601	3502	3500
Saldo	-457	-1505	-1504	-1440	-1200

Zdroj: Bahraini Ministry of Finance a CIA World Fact Book

HDP celkom v PPP (2018) 35,4 mld. USD

Štruktúra HDP v %: Služby 61.5%, priemysel 38.2%, poľnohospodárstvo 0.3%

HDP na obyvateľa v PPP: 43 290 USD (odhad za rok 2018)

Verejný dlh krajiny (2017): celková zadlženosť v r.2018 dosiahla 30,47 mld.USD

Inflácia (2018): 1,0 %

Lokálna mena a výmenný kurz:

Dlhodobý je udržiavaný výmenný kurz k americkému doláru v pomere 1 USD = 0,3770 BHD (bahrajnský dinár)

Stimulačné opatrenia na zmiernenie negatívnych dôsledkov krízy:

Dlhodobými trendmi je liberalizácia a postupná privatizácia ekonomiky a silná podpora ďalšej integrácie v rámci spolupráce GCC (obchodné príležitosti pre regionálne orientované bahrajnské firmy).

Nezamestnanosť a chudoba:

Bahrajn údaje nezamestnanosti nezverejňuje.

Sa

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Charakteristika hospodárstva:

Základom hospodárstva krajiny je bankovníctvo, ďalej ťažba ropy a zemného plynu, výroba hliníka, spracovanie železnej rudy a výroba petrochemických produktov.

Bankový sektor:

Bankovníctvo je v súčasnosti jedným zo základných pilierov bahrajnskej ekonomiky. Na ostrove sa nachádza veľké množstvo medzinárodne pôsobiacich bánk a niekoľko finančných inštitúcií a spoločností pre jeho výhodnú polohu, infraštruktúru, daňové a regulačné prostredie a tradíciu.

Priemysel, ropa a plyn:

Hlavnými priemyselnými odbormi sú ťažba ropy a zemného plynu. Všetok plyn sa spotrebováva v mieste ako palivo pre výrobu elektrickej energie. Ďalším nosným priemyselným odvetvím je výroba hliníka. Petrochemická výroba je zameraná na výrobu amoniaku, metanolu a sulfátov (priemyselný komplex v Sitre s účasťou saudskej štátnej firmy SABIC). **Prijmy štátu v rokoch v posledných rokoch výrazne poklesli následkom poklesu svetových cien ropy a zemného plynu.** Priemysel sa na tvorbe HDP podieľa vyše 38%.

V apríli 2018 Bahrajn informoval o objavení najväčšieho ložiska ropy na svojom území, ktoré má mnohonásobne prevyšovať kapacitu doteraz využívaného ložiska. Odhaduje sa, že nové nálezisko bridlicovej ropy obsahuje zásoby vo výške 80 miliárd barelov. Ak by bolo možné toto nálezisko vyťažiť, urobilo by z Bahrajnu, ktorý je zatiaľ nie veľmi významným producentom ropy, jedného z hlavných hráčov na svetových trhoch s ropou. Zo súčasného ložiska krajina ťaží 50.000 barelov denne a ďalších 150.000 barelov denne Bahrajn získava z náleziska Abu Safa, o ktoré sa delí spoločne so Saudskou Arábiou.

Stavebníctvo:

Dopad svetovej realitnej a finančnej krízy v roku 2009 vyústil v Bahrajne do pozastavenia niekoľkých štátnych a aj súkromných stavebných projektov. Udalosti "arabskej jari" tiež odradili investorov a spôsobili dočasné zníženie ratingu krajiny, stagnácia stavebníctva pokračovala. Od roku 2012 však postupne dochádza k oživeniu stavebného a realitného sektoru.

Poľnohospodárstvo:

Vzhľadom k malej rozlohe ostrova a púštnym podmienkam je poľnohospodárska výroba značne obmedzená. Obrába sa necelých tisíc hektárov hlavne pre pestovanie rôznych druhov zeleniny. Podiel poľnohospodárstva sa (vrátane rybárstva) na tvorbe HDP neustále znižuje a činí len 0.3%.

Služby:

Služby sú najrozsiahljším sektorom bahrajnskej ekonomiky. Ich podiel na HDP činí cca 61.5%. Najvýznamnejšie medzi nimi sú finančné služby (banky, poisťovne), ktoré sa podieľajú na tvorbe HDP 20%, ďalej doprava a telekomunikácie (7%), obchod a služby cestovného ruchu (7%). Väčšina návštevníkov je z KSA, pretože tu využívajú liberálnejšie životné podmienky. Práve pre svoju rozvinutú infraštruktúru a finančné služby sa stal Bahrajn sídlom mnohých

medzinárodných firiem s pôsobením v oblasti GCC. Bahrajn je spolu s Malajziou hlavným svetovým centrom islamského bankovníctva. Bahrajn má zdravotníctvo na vysokej úrovni.

Infraštruktúra:

Infraštruktúra je veľmi rozvinutá a jej rozvoj naďalej pokračuje. Na ostrove je cca 2 700 km kvalitných diaľnic s pevným povrchom a diaľničná sieť je spojená s pevninou 27km dlhým mostom do Saudskej Arábie s hraničným prechodom na umelom ostrove. Medzinárodné letisko v hlavnom meste je postavené od roku 1994 a postupne sa rozširuje. Bahrajn disponuje aj veľkým námorným prístavom so 14 kotviskami a 2 kontajnerovými prekladiskami. V roku 2009 bol uvedený do prevádzky nový prístav pre lode s hlbokým ponorom. Železnica nie je zavedená, avšak v súvislosti so schváleným projektom prepojenia krajín GCC železničnou sieťou, má dôjsť k výstavbe železničného prepojenia Bahrajnu so Saudskou Arábiou a Katarom (projekt je kvôli katarskej kríze dočasne pozastavený). Súčasná produkcia elektrickej energie pokrýva spotrebu. Dopyt po elektrickej energii stále narastá a z tohto dôvodu vláda postupne rozširuje kapacitu elektrárne Dur. Na výrobe elektriny sa podieľajú tiež závody na odsolovanie morskej vody, ktoré celoštátnu potrebu sladkej vody zaisťujú z 2/3.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

UN, UNESCO, UNIDO, IMF, WTO, WHO, ICAO, WIPO, GCC, GIC, AL

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

---

a) Podnikateľská legislatíva

Systém riadenia zahraničného obchodu, inštitúcie, legislatívne normy:

Zahraničná obchodná činnosť krajiny je predovšetkým riadená kráľom krajiny, ministerstvom priemyslu a obchodu, a tiež bahrajnskou obchodnou a priemyselnou komorou. Komora a ministerstvo priemyslu a obchodu majú k dispozícii základné informácie o registrovaných firmách, ich kapitál, majiteľoch a obchodných zástupcoch, ale tiež informácie obecného obchodného charakteru.

Daňový systém, odvody:

Väčšina z mála daní v Bahrajne, sú dane nepriame. Prakticky jedinou priamou daňou je daň zo zisku naftárskych a petrochemických spoločností vo výške 46%, splatná v 12 splátkach nasledujúcich po príslušnom daňovom období. Z obvyklých daní nie je zavedená napr. daň z príjmu fyzických ani právnických osôb, DPH alebo darovacia daň. Sociálny systém (starobný dôchodok, invalidný dôchodok a vdovský dôchodok) zahŕňa 10% platu zo strany zamestnávateľa a 5% zo strany zamestnanca. Tento systém platí iba pre občanov Bahrajnu. Hlavné nepriame dane tvorí spotrebná daň vo výške 12%, ďalej daň z prenájmu realít vo výške 10% a daň z hotelového ubytovania, ktorá je 5%.

Následkom radikálneho poklesu svetových cien nerastných surovín v rokoch 2014-2015 došlo k výraznému zníženiu príjmov štátneho rozpočtu a rovnako aj k poklesu salda obchodnej bilancie a s tým k nevyhnutnej potrebe diverzifikovať štátne príjmy získaním zdroja nezávislého od cien nerastných surovín. Z tohto dôvodu prijali zástupcovia ministerstiev

financií členských krajín GCC začiatkom mája 2015 uznesenie o povinnom zavedení DPH. Každá z krajín má najneskôr do r.2019 prijať svoj vlastný zákon o DPH, jeho základné ustanovenia však musia byť rovnaké. Harmonogram zavedenia DPH ani výška zatiaľ ale špecifikované neboli, predpokladá sa však že dosiahne hodnotu 5%

Výhody a nevýhody podnikania v krajine:

Na bahrajnskom trhu je potrebné mať miestneho partnera alebo zástupcu (tzv. sponzor alebo kafeel). V rámci monitorovania obchodnej činnosti je najvýhodnejšie mať v krajine stálu prítomnosť zamestnanca firmy. Zvýšenú pozornosť je nutné venovať obchodným zmluvám. Preniknutie do štruktúr štátnej a verejnej správy založenej na rodinných prepojeniach je jedným z najdôležitejších predpokladov pre získanie štátnych zákaziek. V krajine existuje niekoľko rodinných firiem, ktoré získavajú rozhodujúce zákazky. Na tieto vplyvné firmy sú napojené veľké zahraničné spoločnosti.

Internetové stránky obsahujúce túto problematiku:

Economic Development Board - www.bahrainedb.com

Business friendly Bahrain - <http://www.bahrain.com/home.aspx>

Investičné odvetvia - www.bahrainedb.com/opportunity/economic.stm

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Bahrajn je zaradený medzi krajiny, kde EÚ podporuje rozvoj spolupráce v oblasti ekonomiky, obchodu, vedy a vzdelávania.

c) Verejné obstarávanie

Podmienky a pravidlá pri zadávaní verejných zákaziek - Tendre

Verejné zákazky do hodnoty 10 tis. dinárov (cca 26 tis. USD) sú zadávané jednotlivými štátnymi orgánmi v rámci ich pôsobnosti. Prípady nad tento limit riadi celoštátna komisia Tender Board, ktorá prijaté tendrové ponuky otvára po jednotlivých tendroch na svojich verejných zasadaniach. Tendre môžu byť tzv. lokálne (len pre domácich) alebo medzinárodné (aj pre zahraničné firmy), ďalej môžu byť otvorené alebo limitované (iba pre pozvaných účastníkov). Zahraničná firma, ak nie je zaregistrovaná, sa musí do 30 dní od udelenia tendru zaregistrovať. Zahraničnej firme je odporúčané, aby mala pri účasti na verejných zákazkách miestneho partnera alebo zástupcu, ktorý bude schopný sledovať celý proces výberového konania (príprava tendru, jeho vypísanie, udelenie zákazky). Nie je však zákonom stanovené mať miestneho partnera alebo zástupcu. Oznámenie o vypísaných tendroch zverejňuje Tender Board na svojej webovej stránke

www.tenderboard.gov.bh/index.aspx. Tu sú zverejnené tiež príslušné predpisy týkajúce sa štátnych zákaziek (v arabskom jazyku). V anglickom jazyku je základný zákon o štátnych zákazkách tzv. Legislative Decree No. 36/2002 (predpis 36/2002 na webovej stránke www.tenderboard.gov.bh/LawsPage.aspx).

d) Zmluvná základňa

Ekonomické a hospodárske zmluvy medzi SR a Bahrajnom

Medzi SR a Bahrajnom nie sú podpísané základné ekonomické dohody ako sú zmluva o podpore a ochrane investícií a zmluva o zamedzení dvojitého zdanenia.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

---

a) Priame zahraničné investície:

Podmienky vstupu zahraničného kapitálu:

Prijateľnosť obchodného prostredia je pre zahraničných investorov veľmi výhodná. Podmienky pre investorov sú pomerne liberálne a daňovo výhodné. Neexistujú dane z príjmov spoločností a jednotlivcov. Pozemok je možné vlastniť iba vo vybraných lokalitách a maximálny podiel cudzieho kapitálu v podniku je u niektorých smerov obmedzený. Niektoré smery sú vyhradené len pre miestne subjekty.

PZI v Bahrajne:

K najväčším PZI patria investície do petrochemického sektoru a do miestnej hlinikárne.

Prílev PZI z teritória do SR a naopak:

Vzájomné priame zahraničné investície nie sú známe.

Odporúčané oblasti investovania:

Najperspektívnejšie odvetvia pre investície sú uvedené na webovej stránke štátnej agentúry na podporu zahraničných investícií a rozvoja národného hospodárstva tzv. Bahrain Development Board (www.bahrainedb.com/opportunity/economic.stm). Veľké štátne alebo zmiešané podniky sú kótované na miestnej burze, zahraničný subjekt (mimo krajín GCC) môže vlastniť iba 49% týchto verejných akciových spoločností. Bahrajn umožňuje 100% vlastníctvo zo strany zahraničných subjektov v prípade spoločností s ručením obmedzeným, súkromných akciových spoločností a holdingových spoločností.

b) Energetická politika krajiny

Energetický mix a energetická bezpečnosť:

Bahrajn má minimálne zásoby ropy a zemného plynu a je závislý na dodávkach zo Saudskej Arábie. Elektrickú energiu vyrába primárne v elektrárni a závode na odsolovanie morskej vody v Al Dur. celkovo Bahrajn produkuje cca 4 000 MW, čo vzhľadom na ročnú spotrebu krajiny zatiaľ úplne postačuje. Časť el. energie Bahrajn tiež dováža zo Saudskej Arábie.

Bol zahájený proces prepojenia energetickej siete v rámci krajín GCC. V rámci spoločného projektu GCC sa plánuje výstavba jadrovej elektrárne v Saudskej Arábii.

Bahrajn začal investovať v poslednom období aj do energetickej infraštruktúry a obnoviteľných zdrojov el. energie, prvým projektom je solárne zariadenie na výrobu el. energie a inteligentná sieť s kapacitou 5 MW v Awali a ďalšie zariadenie na solárnu a veternú energiu s kapacitou

5MW. Zemný plyn a tepelné elektrárne tvoria takmer 100% podiel energetických nosičov na celkovej spotrebe energie a na celkovej výrobe elektrickej energie.

- Existujúca spolupráca v oblasti energetiky – nerealizuje sa
- Potenciál rozvoja bilaterálnej spolupráce – vzhľadom na okolnosti (geografická vzdialenosť a rozdielnu povahu energetického sektora) minimálny
- Energetická politika Bahrajnu nemá vplyv na energetickú bezpečnosť SR, je predpoklad, že tento postoj sa dohľadnej budúcnosti nezmení. Nie sú dostupné informácie o tom, že by Bahrajn priamo vyvážal ropu alebo zemný plyn do SR.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Základná charakteristika, podiel nákladov v % HDP

V rámci vývojových aktivít sa Bahrajn vo svojom centre - Bahrain Centre for Studies and Research (BCSR, www.bcsr.gov.bh) venuje riešeniu problémov verejného a súkromného sektoru v oblasti ekonomického rozvoja krajiny.

Informácie o výdajoch na výskum a inovácie tzv. R&D pre Bahrajn k dispozícii nie sú.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

---

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Liberalizácia dovozného a vývozného režimu, pokrytie zmluvami so SR, tarifné obmedzenia: Dovozy do Bahrajnu podlieha colnej kontrole pri vstupe do krajiny. Niektoré druhy tovarov je zakázané dovážať ako napríklad tovar izraelského pôvodu, pornografický materiál. Na niektoré tovary je potrebné mať zvláštnu licenciu ako napríklad na alkohol, lieky a zbrane. SR nemá podpísané s Bahrajnom v tomto smere žiadne zmluvy. Dovozyca musí byť registrovaný u ministerstva priemyslu a obchodu. Podmienky dovozu sú štandardizované podľa WTO, preto je nutné predložiť nasledovné dokumenty - osvedčenie o pôvode tovaru, konosament, baliace listy, Delivery order a doklad o poistení prepravy.

Colné sadzby, dovozná/vývozná licencie, clá, DPH, certifikácia, inšpekcia:

Pre väčšinu tovarov je stanovené clo 5% vypočítané z hodnoty Cost Insurance Freight (CIF). U niektorých základných potravín, surovín a strojov pre priemyselnú výrobu je clo nulové. Na niektoré tovary sú aplikované vyššie sadzby cla ako napríklad na alkoholické nápoje 125%, tabak 100% a tiež na bravčové mäso. Daň z pridanej hodnoty nie je zavedená. Dovozy z USA a niektorých arabských krajín sú bez cla vzhľadom k uzatvoreným dohodám o voľnom obchode. U potravín sú vyžadované exportné certifikáty o zdravotnej nezávadnosti. U liekov je nutné povolenie od bahrajnského ministerstva zdravotníctva. U niektorých tovarov je požadované prehlásenie výrobcu o zhode s miestnymi alebo medzinárodnými štandardmi.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Porovnanie vývoja:

Bilancia bahrajnského zahraničného obchodu je väčšinou aktívna, avšak v posledných rokoch je značne ovplyvnená pohybom svetových cien ropy, pretože viac ako polovica vývozu pripadá na petrochemickú produkciu, pre ktorú sa veľká časť surovej ropy dováža.

Zahraničný obchod Bahrajnu za posledných 5 rokov v mil. USD

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Vývozy	18 030	13 846	12 892	14 330	15 376
Dovozy	20 073	16 377	14 749	13 960	16 076
obrat	38 103	30 223	27 641	28 290	31 452
saldo	-2 043	-2 531	-1 857	370	- 700

Zdroj: WITS Country Profile (bahrajnské zdroje publikujú údaje o zahraničnom obchode s veľkým oneskorením)

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Viac než 80,6% exportu predstavuje ropa a ropné produkty. K najdôležitejším položkám neropného priemyslu patria produkty miestnej hliníkárne, výrobky chemického priemyslu a dopravné prostriedky. Dlhodobou najvýznamnejšou položkou dovozu sú ropa a ropné produkty. Ďalej to sú stroje a zariadenia vrátane elektrických, výrobky chemického priemyslu, dopravné prostriedky a základné kovy.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Hlavným partnerom bahrajnského vývozu je Saudská Arábia, ktorá odoberá produkty z miestnej rafinérie výmenou za dodávky ropy. Vývoz Bahrajnu na rozdiel od jeho dovozu je silno diverzifikovaný kvôli tomu, že podiel surovej ropy na vývoze je minimálny. Bahrajn vyváža predovšetkým ropné produkty. Vývoz smeruje aj do krajín EÚ, Saudskej Arábie, Japonska, Spojených arabských emirátov, Indie, USA, Kene a Južnej Kórey. Hlavným dovozným partnerom je opäť Saudská Arábia, ktorá dodáva Bahrajnu ropu pre rafinériu. Ďalšími dovozcami sú EÚ, USA, Čína, Brazília, Japonsko, UAE, Južná Kórea, Švajčiarsko a India.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

Hlavné dovozné a vývozné komodity:

Vzájomná obchodná výmena medzi SR a Bahrajnom je v rámci GCC skoro najnižšia a spočíva najmä vo vývoze osobných automobilov a elektrických zariadení zo SR, nakoľko vývoz Bahrajnu do SR je zanedbateľný. Táto skutočnosť pozitívne ovplyvňuje obchodnú a platobnú bilanciu.

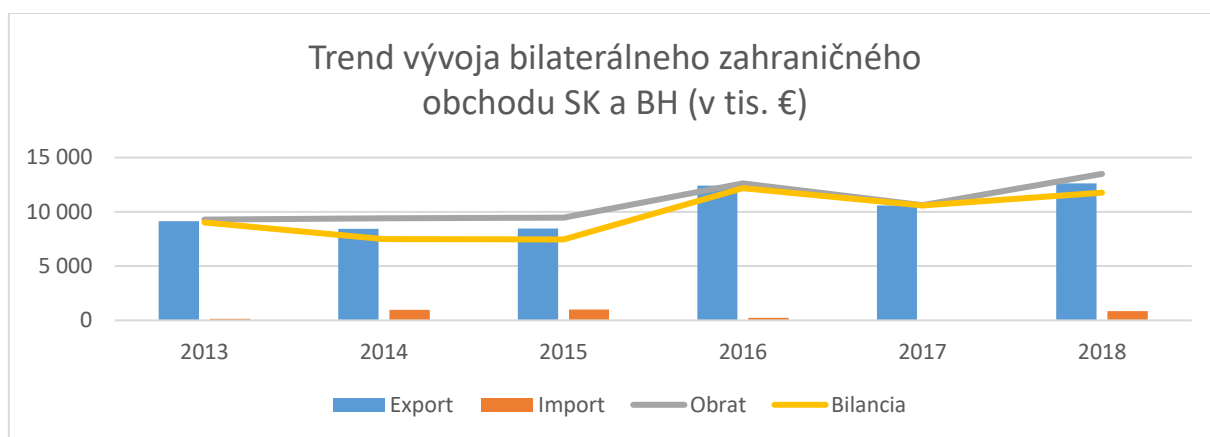
Dovozné komodity - textil, tkanivá

Vývozné komodity - osobné vozidlá, telekomunikačné zariadenia, elektrické stroje a zariadenia, stroje, mechanické zariadenia, svietidlá, športové potreby.

Vývoz a dovoz SR v tisíc. EUR

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
vývozy	9 149	8 443	8 462	12 402	10 590	12 631
dovozy	133	963	1 008	228	20	860
obrat	9 282	9 406	9 470	12 630	10 610	13 491
bilancia	9 016	7 480	7 454	12 174	10 570	11 771

Zdroj: MH SR

Dôvody, ktoré negatívne resp. pozitívne ovplyvňujú vývoj zahraničného obchodu

Napriek možnostiam ekonomickej spolupráce pretrváva zo strany slovenských podnikateľských subjektov malý záujem o rozvoj hospodárskych vzťahov prameniaca pravdepodobne z neznalosti regiónu.

Perspektívy rozvoja vzájomnej obchodnej spolupráce:

Okrem surovej ropy na spracovanie sa do Bahrajnu najviac dovážajú strojárnské a elektrotechnické zariadenia, dopravné prostriedky, potraviny, chemikálie, železiarske výrobky a textil. Do SR sa istý čas dovážali aj oceľové laná pre energetický priemysel.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Pri obchodnom jednaní je najpodstatnejší osobný kontakt medzi stranami. Bez vzájomného kontaktu je veľmi ťažké očakávať získanie dôvery, ale i významnejšieho pokroku pri jednaní na strane bahrajnského partnera. Aj pri už prebiehajúcim obchode je vhodné organizovať priebežné osobné stretnutia obchodných partnerov. Pri jednaní o zastupovaní firmy je veľmi dôležité zväziť, či je bahrajnský partner skutočne schopný a ochotný sa zastupovaniu firmy dostatočne venovať.

Balenie, doprava, značenie tovaru:

Zvláštnu pozornosť treba venovať označeniu tovaru dátumom výroby a dátumom spotreby (pri potravinách), ktoré musia byť v arabskom jazyku a vytlačené na obale výrobku (nie na samostatnej nálepke). Spotrebný tovar musí mať obal, ktorý informuje o vlastnostiach výrobku a jeho použitie v arabskom jazyku. Tovar musí byť označený krajinou pôvodu, menom výrobcu a musí byť tiež uvedená váha.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Analýza dovozu tovarových skupín podľa miestnych štatistík

Dlhodobou najvýznamnejšou položkou dovozu sú ropa a ropné produkty, stroje a zariadenia vrátane elektrických, ďalej výrobky chemického priemyslu, dopravné prostriedky, základné kovy a výrobky z nich.

Analýza odbytových možností, definícia možnosti spolupráce v oblasti exportu SR:

Slovenské podnikateľské subjekty majú šancu sa zúčastňovať verejných tendrov, ktoré sú vypísané pre subdodávateľov verejných zákaziek pre stavebné projekty. Ďalej sú tu možnosti hlavne v oblasti projektovej činnosti a dodávkach stavebných materiálov a techniky, elektrotechniky, sociálnych a zabezpečovacích systémov. Dodávky materiálov a súčiastok v rámci projektov rozvoja železničnej siete a infraštruktúry. Možnosť vývozu ornej pôdy zo SR.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Dovozné spoločnosti, obchodní zástupcovia, distribučný systém:

Distribúcia dovážaného tovaru je možná pomocou obchodného zastúpenia, miestnym dovozcom ale aj spoločným podnikom s podielom miestneho kapitálu alebo pobočkou zahraničnej firmy pokiaľ má miestneho sponzora. Distribučné a predajné kanály ovládajú veľké miestne rodinné firmy v spolupráci s regionálnymi a nadnárodnými firmami. Obchodné zastupovanie upravuje zákon 10/92, tzv. "Commercial Law" v znení neskorších doplnení (zákon 8/1998 a 49/2002). Obchodný zástupca môže byť bahrajnský občan alebo spoločnosť, ktorá je z časti vlastnená bahrajnským subjektom. Zákon rozlišuje 2 formy obchodného zastupovania. tzv. "commission agency" a "commercial representation". Pri prvej forme predáva agent tovar pod svojím menom na účet zastúpeného a za svoje služby dostáva províziu (maloobchod). V druhom prípade zastupuje agent zahraničnú spoločnosť a jedná pod jej menom.

Formy obchodného podnikania (Podmienky zriadenia spoločnosti):

Spoločný podnik alebo inú podnikovú formu je nutné zaregistrovať v obchodnom zozname ministerstva priemyslu a obchodu. Informácie ohľadne obchodného a investičného prostredia sú uvedené na web stránke Bahrain Development Board. Procesu registrácie napomáha tzv. Bahrain Investment Center (registračné miesto - podávanie žiadostí o registráciu nového obchodného subjektu), ktoré vytvorilo ministerstvo priemyslu a obchodu. Právne formy novo zaregistrovanej organizačnej jednotky môže byť akciová spoločnosť (min. kapitál 1 mil. bahrajnských dinárov u verejných akciových spoločností a 250 tis. u uzavretých), spoločnosť s

ručením obmedzeným (min. dvaja spoločníci a min. podiel 20 tis. dinárov), pobočka (branch office), alebo reprezentačná kancelária. Väčšina zvolených aktivít umožňuje 100% podiel zahraničného subjektu.

Možnosti získania informácií o spoločnosti a miestnom trhu:

Základné informácie poskytuje bahrajnská obchodná a priemyselná komora a ministerstvo priemyslu a obchodu. Veľké možnosti prezentácie lokálnych alebo zahraničných firiem poskytujú v Bahrajne výstavy a veľtrhy usporiadané na výstavisku The Bahrain International Exhibition Center (BIEC).

Platobné podmienky:

Najčastejšie platobné podmienky sú akreditív alebo dokumentárne inkaso.

Spôsoby riešenia sporov:

Vzhľadom k odlišnému právnemu systému v krajine a nákladovosti súdnych procesov sa doporučuje urovnať prípadné spory dohodou strán. Ak táto forma nie je možná, je nevyhnutné riešiť spor prostredníctvom súdu alebo arbitráže.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Vízové formality, režim vstupu a pobytu:

Bahrajnské kráľovstvo má pre SR priakreditáciu v Berlíne. S účinnosťou od 1. októbra 2014 majú občania SR pri ceste do Bahrajnu nárok získať vízum nasledovnými 2 spôsobmi:

- a) **po príchode do krajiny - tzv. „visa on arrival“ (na letisku v hlavnom meste Manama)** a to na obdobie 2 týždňov, na 1 vstup, poplatok je 25 Bahrajnských dolárov splatných pri podaní žiadosti, podmienkou je platnosti pasu a dostatočné množstvo financií (výška však nie je určená), držiteľ víza nesmie v Bahrajne pracovať ani ohroziť bezpečnosť a sociálny poriadok krajiny. Vízum je následne možné za poplatok si predĺžiť na Ministerstve vnútra.
- b) **Tzv. „eVisas“** teda elektronicky udeľované víza po vyplnení formuláru na webstránke Ministerstva zahraničných vecí Bahrajnu: www.evisa.gov.bh

Pre zistenie, na ktoré z víz má záujemca zo SR o cestu do Bahrajnu nárok, vzhľadom na okolnosti, je potrebné na webstránke MZV Bahrajnu : www.evisa.gov.bh v časti : Check your eligibility for a Bahrain visa vložiť po kliknutí na ikonku Eligibility osobné údaje ako aj údaje o dôvode cestovania do Bahrajnu, online dostane žiadateľ spätnú informáciu, či v konkrétnom prípade má nárok na udelenie víz elektronicky, alebo po príchode do krajiny.

Bahrajn je, rovnako ako SR, členským štátom tzv. Haagskeho dohovoru o vyššom overovaní verejných listín, preto **verejné dokumenty** vystavené v SR na použitie v Bahrajn a dokumenty vystavené v Bahrajne na použitie v SR **sú overované tzv. apostilou**, nie je potrebná ich superlegalizácia veľvyslanectvom SR pre Bahrajn, či veľvyslanectvom Bahrajnu pre SR.

Doprava a odporúčané dopravné spojenia:

Do Bahrajnu sa väčšinou lieta cez Spojené Arabské Emiráty - Dubai, Abu Dhabi.

Sviatky a voľné dni (nevhodné na pracovné rokovania)

Pevnými štátnymi sviatkami sú 1. január a 16. december, ostatné sviatky sú pohyblivé. Najvýznamnejšími dvoma obdobiami pohyblivých sviatkov sú pôstny mesiac ramadán a púť do Mekky. Pracovná doba je od nedele do štvrtka, u niektorých firiem i v piatok dopoludnia, maximálne ale 40 hodín počas 5 pracovných dní v týždni. Zvyčajná predajná doba je od 8:00 - 13:00 a od 15:00 – 18:00 hod., od nedele do piatku. Väčšie predajne majú otvorené aj neskoro večer a v sobotu dopoludnia.

Dôležité telefónne čísla:

Predvoľba pre Bahrajn je +973

polícia – 999

informácie o miestnych telefónnych číslach – 181

informácie o medzinárodných telefónnych číslach – 191

medzinárodné telefonické hovory – 151

informácie o leteckých spojoch – 325555

Príloha 1

Zoznam kontaktov a webových stránok:

Bahrain International Exhibition Center

P.O.Box 11644 Manama - Bahrain
tel: + 973 17-550111 fax: + 973 17-553447
e-mail: biec@batelco.com.bh
web: www.bahrainexhibitions.com

Bahrain Ministry of Industry and Commerce

Building 240, Road 1704, Block 317 P.O.Box 5479 Manama - Bahrain
tel: + 973 1757-4871 fax: + 973 1753-0730
e-mail: bsmd@moic.gov.bh, info@qcci.org
web: www.moic.gov.bh

Bahrain Customs

P.O.Box 15 Manama - Bahrain
tel: + 973 1772-5333 fax: + 973 1772-7556
e-mail: customs@batelco.com.bh
web: www.bahraincustoms.gov.bh

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Kuvajte

Block 2, Street 24, Villa 7, 131 23 Area Shaab, Kuvajt
Tel.: +965 22642112, +965 22642115 Fax:
+965 22642116 e-mail: emb.kuwait@mzv.sk

Úradné hodiny: nedeľa až streda od 08:00 – 16:00, štvrtok 08:00 - 14:00

Stránkové hodiny vízového a konzulárneho oddelenia: pondelok, streda 10:00 – 13:00

Stála diplomatická služba ZÚ Kuvajt (len pre prípad núdze!) +965 99 88 19 87

Bahrajnská agentúra na podporu investícií (EDB) - www.bahrainedb.gov.bh
Veľtrhové výstaviisko v Maname - www.bahrainexhibitions.com
Bahrajnská colná správa (Bahrain Customs) - www.bahraincustoms.gov.bh
Všeobecné a ekonomické informácie - www.bahrain.gov.bh
Bahrajnská obchodná a priemyselná komora - www.bahrainchamber.org.bh
Bahrajnská colná správa - www.bahraincustoms.gov.bh
Bahrajnská firemná databáza - www.bahrainchamber.org.bh/eng/members.htm
Ministerstvo zahraničných vecí Bahrajnu

(informácie a podávanie žiadostí o víza)

- www.evisa.gov.bh

Vypracoval: Igor Hajdušek, VZÚ Kuvajt, M.Mulik, ZVZÚ Kuvajt
31.05.2019